

POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Pedagogické myslenie učiteľa cudzieho jazyka v teórii a praxi

Autorka: PaedDr. Martina Šipošová, PhD.

Oponentka: doc. PaedDr. Ivana Cimermanová, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, Ul. 17. Novembra 1, 081 16 Prešov

Odbor habilitačného konania a inauguračného konania: Odborová didaktika – Teória jazykového a literárneho vzdelávania

Predložená habilitačná práca PaedDr. Martiny Šipošovej, PhD. (o rozsahu viac než 10 AH) sa venuje učiteľovi cudzieho jazyka a jeho pedagogickému mysleniu. Ide o dôležitý príspevok do objasnenia postupov aplikovaných v cudzojazyčnom vzdelávaní, potrieb a nárokov kladených na učiteľov cudzieho jazyka a implicitne do možného zefektívnenia pregraduálnej prípravy učiteľov cudzích jazykov.

V roku 2010 vyšla monografia v editorstve prof. Blanky Kudláčovej, PhD. s názvom *Európske pedagogické myslenie (od antiky po modernu)* a následne 2. diel v roku 2013 *Európske pedagogické myslenie II. (od moderny k postmoderne po súčasnosť)* (Kudláčová – Rajský (eds.)), a spomenúť môžeme i publikácie, ktoré sa venovali školstvu na Slovensku a to *Pedagogické myslenie, školstvo a vzdelávanie na Slovensku v rokoch 1918-1945* (2016) a *Pedagogické myslenie a školstvo na Slovensku od konca 2. svetovej vojny po obdobie normalizácie* (2017), kde je priestor venovaný spoločensko-politickému kontextu a ideologickému pozadiu či výchove vo voľnom čase, náhradnej výchove a sociálnej starostlivosti, pedagogickým časopisom atď.. Tieto práce hutne spracúvajú okrem iného i vývoj formálnej výchovy a vzdelávania, vývoj výchovy v rodine, vývoj starostlivosti, výchovy a vzdelávania ľudí s postihnutím, vývoj výchovy vo voľnom čase, vývoj učiteľského povolania. Práce nazerajú na problematiku z pohľadu filozofie výchovy a dejín pedagogického myslenia.

Autorka predloženej habilitačnej práce sa vo svojej práci sústreďí na pedagogické myslenie učiteľa cudzieho jazyka, pričom vychádza z rôznych koncepcií pedagogického myslenia a predstavuje problematiku v rôznych kontextoch a vzťahoch. Autorka popisuje tieto kontexty z pohľadu jazykového učenia a učenia sa skrz jednotlivé jazykové zručnosti a mikrozručnosti. Publikácia je rozdelená do 5 nosných kapitol, ktoré postupne prechádzajú od mikrozručností (gramatiky, slovnej zásoby, výslovnosti) ku receptívnym a následne produktívnym jazykovým spôsobilostiam. Samostatné podkapitoly autorka venovala prehľadom vybraných výskumov

realizovaných na Slovensku a v zahraničí, ktoré sa venujú skúmanej problematike podľa jednotlivých oblastí.

V prvej kapitole autorka poukazuje na potrebu vnímať vývoj pedagogického myslenia už od motivácie stať sa učiteľom, skrz samotnú expériu so vzdelávaním v role žiaka, začínajúceho učiteľa až po experta a taktiež prejav pedagogického myslenia v činnostiach, ktoré ako učiteľ realizuje. Autorka taktiež zdôrazňuje potrebu spoznať a vnímať seba samého, nakoľko subjektívne teórie učiteľa, resp. učiteľovo vnímanie výučby významne vplyvajú na učiteľovo konanie.

Druhá kapitola zužuje problematiku pedagogického myslenia na pedagogické myslenie učiteľa cudzích jazykov, pričom zvláštnu pozornosť autorka venuje pregraduálnej príprave učiteľa cudzích jazykov na Slovensku. Tú autorka vníma ako jeden z dôležitých zdrojov vplyvujúcich na presvedčenie učiteľa cudzieho jazyka (teacher beliefs) spolu s jeho skúsenosťami v role žiaka, jeho skúsenosťami nadobudnutými z vlastnej vyučovacej činnosti, jeho osobnosťou a jeho presvedčením založeným na princípoch výskumných zistení.

Tretia až piata kapitola sa sústreďia na jazykové funkcie a prezentujú výsledky výskumov realizovaných v rôznych krajinách a podmienkach. Autorka popisuje prístup k výučbe jednotlivých mikro a makrozručností, pričom autorka nazerá na problematiku i z pohľadu osvojovania si cudzieho jazyka slovenským žiakom a možným problémom, ktoré možno očakávať v procese ako osvojovania si cudzieho jazyka, tak i učenia sa. Autorka akcentuje, že skúsenosť učiteľa v role žiaka môže byť determinujúcou vo vytváraní predsudkov a prekonceptov. Autorka práce jednoznačne zdôrazňuje nevyhnutnosť zohľadňovania potrieb a individuálnych osobitostí žiaka, kontextu v akom prebieha vzdelávanie a zároveň poukazuje na istú uniformitu a tradíciu, ktoré mnohokrát na Slovensku prevládajú.

V rámci prezentácie oblasti slovnej zásoby sa autorka venuje i fonetickému aspektu výučby jazyka, ktorý je mnohokrát opomínaný (na čo poukazuje i samotná autorka, napr. str. 84), hoci má okrem iných aj dištingtívnu funkciu. Ide o mikrozručnosť, ktorá má svoje miesto nielen vo výučbe slovnej zásoby, intonačné vzory, resp. intonácia mení význam prehovoru, je úzko spojená nielen s rozprávaním, ale i počúvaním s porozumením a i z tohto dôvodu mala by táto oblasť mať pevné miesto vo výučbe cudzieho jazyka.

Autorka naznačuje dôležitosť prezentácie jazykových stratégií v učebnom procese pre úspešnosť žiaka, ale najmä užívateľa jazyka ako takého; potrebu vytvárať autentické prostredie a prirodzenú potrebu žiaka učiť sa a použiť jazyk, teda zvyšovať a poukazovať na zmyslupnosť učenia sa.

Autorka vo svojej práci na viacerých miestach priamo i nepriamo naznačuje dôležitosť a význam nielen „teacher beliefs“, ale i vlastnej skúsenosti učiteľa, ktorou prešiel ako učiaci sa. Tu sa ukazuje, aká dôležitá je pregraduálna príprava, vedenie budúceho učiteľa ku kritickému mysleniu a (seba)hodnoteniu, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou efektívneho učenia.

Členenie textu a jeho organizácia umožnila autorke zmysluplne uviesť terminológiu, prezentovať rôzne náhľady na pedagogické spôsobilosti, zručnosti a kompetencie a podložiť ich výsledkami prezentovaných výskumov, pričom u viacerých je výskumníčkou i samotná habilitantka. Ich komparáciou poukazuje na istú diskrepanciu, ktorá existuje medzi teoretickými znalosťami deklarovanými samotnými učiteľmi a ich nie vždy efektívnymi aplikovaním v praxi, ktoré bolo zistené viacerými výskumnými zisteniami. Komparácia, ktorú autorka realizovala, verím, bude základom pre ďalší ako kvantitatívny, ale i kvalitatívny základ jej ďalšieho bádania, ktoré môže rozšíriť napríklad aj o self-efficacy, vnímanú zdatnosť učiteľa, ktorá môže mať vplyv na motiváciu a následne výkon učiteľa.

Za významné pokladám, že táto práca prináša zistenia o cudzojazyčnom vzdelávaní, ktoré je možné vnímať nielen z pohľadu vyučovania anglického jazyka, ale cudzieho jazyka všeobecne (i keď sa autorka primárne venuje anglickému jazyku), vzájomnú komparáciu výsledkov publikovaných výskumov, ale predovšetkým ide o text v slovenskom jazyku, čím je prístupný širšiemu slovenskému publiku. Autorka sa odvoláva na značný počet zahraničných i slovenských literárnych zdrojov, čo je taktiež dôležitým aspektom pre čitateľov pre prípad, že by sa chceli v niektorej z vybraných oblastí lepšie zorientovať.

So zdrojmi autorka pracuje korektne. Konštatujem, že jej písomný prejav je kultivovaný a konzistentný, jazyk vecný a zrozumiteľný. Text je miestami štylisticky zafarbený, zvyčajne na to upozorňuje i samotná autorka, aby poukázala na to, že ide o jej postoj.

I keď ide o vedeckú monografiu, vzhľadom na vybrané časti (ako je napr. 3.2.2, 3.2.3, 4.1.2, 4.1.3, 4.2.2, 4.2.3, 5.1.2, 5.1.3, 5.2.2, 5.2.3) táto publikácia môže byť i zaujímavým materiálom pre študentov v pregraduálnej príprave. Táto práca rešpektujúc potreby slovenského učiaceho sa je vhodným doplnením zahraničných učebníc, ktoré sa venujú podobnej problematike, avšak nezohľadňujú konkrétne partikulárne potreby slovenského študenta učiaceho sa cudzí jazyk.

V rámci diskusie, prosím autorku, aby sa vyjadrila k nasledovným otázkam:

1. Vo svojej práci konštatujete, že prístup ku vyučovaniu gramatiky možno metaforicky zobrazit' ako kyvadlo, pričom na jednom konci je systémová lingvistika a na druhom interakčný model, kde je jazyk vnímaný ako nástroj komunikácie. Ste autorkou viacerých publikácií, ktoré sa

zaoberajú výučbou gramatiky. Ako Vy vnímate zmysel, resp. význam vyučovania gramatiky? Aký je Váš osobný postoj?

2. Reagujúc na Vaše tvrdenie o vysokej efektívnosti čiastočne riadených typov učebných úloh, riešenia problémov atď. (str. 60) a postavenie prednášok v príprave budúcich učiteľ'ov, aký máte názor, prípadne skúsenosť s možnosťou aplikovania "flipped classroom" na prednáškach ako spôsobom vedúcim k intelektuálnej nezávislosti a autonómii študentov učiteľ'stva.

Záverom konštatujem, že predložená habilitačná práca autorky *PaedDr. Martiny Šipošovej, PhD.* na tému *Pedagogické myslenie učiteľa cudzieho jazyka v teórii a praxi* spĺňa nároky kladené na habilitačné práce. Taktiež na základe prezentovaných doterajších výsledkov habilitantky a ohlasov na ne konštatujem, že habilitantka spĺňa osobnostné predpoklady a očakávania vyžadované od budúcich docentov a preto navrhujem **prijat' prácu na habilitačné konanie** a po jej úspešnej obhajobe **odporúčam jej vymenovanie za docentku** v odbore Odborová didaktika.

19. júla 2021

doc. PaedDr. Ivana Cimermanová, PhD.
IAA FF PU v Prešove